

POSTANOWIENIE

27 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Widło

na posiedzeniu niejawnym 27 września 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M.T., Ł.T., M.R. i D.R.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 12 kwietnia 2022 r., I ACa 625/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz powódki Ł.T. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3. zasądza od pozwanej Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz powodów D.R. i M.R. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwana Bank spółka akcyjna w W. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 12 kwietnia 2022 r., w sprawie z powództwa M.T., Ł.T., M.R., D.R. o ustalenie, zaskarżając ten wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), którego istota sprowadza się do odpowiedzi na pytania: 1. czy w świetle art. 385¹ § 1 k.c. oraz w świetle art. 3 ust. 1 Dyrektywy uznać należy, że postanowienia umowy kredytu denominowanego/indeksowanego do waluty obcej odwołujące do tabel kursów banków, służące przeliczeniu wysokości raty kapitałowo-odsetkowej, naruszają interesy konsumenta w sposób rażący (jest abuzywna), w sytuacji w której (i) konsument został pouczony, o wahaniami kursowych, a także w sytuacji w której (ii) poprzez odwołanie do waluty obcej - konsument otrzymuje świadczenie ekwiwalentne w postaci niższego oprocentowania kredytu, (iii) waluty wynikające z tabeli kursów banku nie odbiegają w sposób znaczny od średniego kursu NBP?". Skarżący wskazał także na zagadnienie, czy, w sprawie o ustalenie nieważności umowy kredytu denominowanego w walucie CHF, dla stwierdzenia abuzywności postanowień umownych odsyłających do tabeli kursów banku, tzw. klauzul przeliczeniowych oraz dalszej możliwości trwania umowy kredytu, znaczenie ma fakt, że (i) powód nie wykazał, że bank ustalał kurs CHF w sposób odbiegający od kursu rynkowego, (ii) powód nie wykazał możliwości ustalania przez bank kursu CHF w sposób dowolny, w oderwaniu od mechanizmów rynkowych (iii) bank stosuje tę samą tabelę kursową do wszystkich transakcji walutowych, w konsekwencji czego ustalany przez bank kurs waluty CHF był kursem rynkowym, a dowolne kształtowanie wysokości kursu waluty CHF przez bank narażałby go na poniesienie rażącej straty?". Skarżący wskazał także, na zagadnienie, „czy ustalenie, że postanowienie umowy odsyłające do tabel kursowych hipotetycznie pozostawia bankowi możliwość jednostronnego kształtowania kursu waluty obcej w rozliczeniach z kredytobiorcą skutkuje uznaniem takiego postanowienia za nieuczciwe, jeśli w toku procesu kredytobiorca nie wykazał, że bank mógł na podstawie przedmiotowych postanowień stosować kurs odbiegający od rynkowego?".

W dwóch odpowiedziach na skargę kasacyjną powodowie wniesli o oddalenie skargi i zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Istotnym zagadnieniem prawnym jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Przedstawione zagadnienia prawne nie mają charakteru „nowości”. Zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie sądowym.

Konstrukcja kredytu denominowanego, odnoszącego wartość świadczenia do waluty obcej nie jest sprzeczna z art. 69 pr. bank czy zasadą swobody umów. Umowa kredytu indeksowanego (*in casu* przewidującego spread walutowy) mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 ustawy Prawo bankowe) (uchwała SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, wyrok SN z 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, postanowienie SN z 24 października 2022 r., I CSK 2852/22).

Natomiast istotne jest jaki umowa przewiduje mechanizm denominacji i czy mechanizm odniesienia wartości świadczenia pieniężnego do obcej waluty jest obiektywny, oparty na jasnych kryteriach przewidywalnych dla stron. Sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu.

W szczególności stanowisko o niedozwolonym charakterze postanowień, w których możliwość ustalania kursu (a zatem również wysokości świadczeń) zależy od arbitralnej decyzji jednej ze stron, jest już ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, np. poprzez odesłanie do jednostronnie kształtowanych tabel bankowych (zob. m.in. następujące wyroki: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18; z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 28 września 2021 r., I CSKP 74/21, z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1541/22, czy postanowienia SN z 29 marca 2023 r., I CSK 3031/22; z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 3374/22). Istnienie umocowania ustawowego do tworzenia tabel bankowych nie rozstrzyga mechanizmu kształtowania tych tabel i nie stoi na przeszkodzie uznaniu ich za abuzywne. Mechanizm przeliczania walut w tabelach bankowych powinien być zrozumiały, czytelny i transparentny tak by konsument mógł ustalić wysokość swoich świadczeń przy dokonywaniu przeliczeń. Te obowiązki informacyjne wynikają z dyrektywy konsumenckiej a obowiązek przejrzystości warunków umownych, nawet jeżeli umowa przewiduje odwołanie się do instytucji przewidzianych przez prawo bankowe (tabeli kursowych banków), ciąży na instytucji kredytowej i wynika z art. 4 ust. 2 Dyrektywy konsumenckiej 93/13 oraz art. 5 Dyrektywy konsumenckiej 93/13 (zob. wyrok TSUE z 18 listopada 2021 r., C-212/20).

W orzecznictwie TSUE wyjaśniono, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem nakazuje, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się ów warunek, a także, w zależności od przypadku, związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne. Jeżeli mechanizm ustalania kursu nie spełnia tych kryteriów i konsument nie jest w stanie ustalić w jaki sposób zostanie przeliczone świadczenie pieniężne na walutę obcą, to takie postanowienie

należy uznać za abuzywne. Jego charakter oceniany jest na chwilę zawarcia umowy i nie ma znaczenia sposób wykonywania umowy i zdarzenia, które miały miejsce po jej zawarciu. W tym kontekście nie ma znaczenia, czy powód konsument wykaże, czy sposób kształtowania kursu odbiega, czy też nie, od rynkowego, skoro z mechanizmu umownego ustalającego przeliczenie waluty nie można ustalić obiektywnych, przejrzystych i jasnych kryteriów w oparciu o które tych przeliczeń się dokonuje na datę zawarcia umowy (zob. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Konsument nie ma obowiązku wykazywania czy stosowany kurs odbiega, czy też nie, od rynkowego na potrzeby ustalenia czy klauzula przeliczeniowa odsyłająca do tabel bankowych ma charakter abuzywny. Okoliczność, że bank stosuje kurs waluty do wszystkich transakcji z jego udziałem nie oznacza, że tak ustalony kurs ma charakter rynkowy. W sprawie ustalono, że mechanizm odesłania w ustalania kursów walut nie był indywidualnie uzgadniany (s. 9 uzasadnienia sądu drugiej instancji).

Przedstawione zagadnienie prawne zostało więc już rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 7 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800), orzeczono jak w postanowieniu.

(A.G.)

[ms]

